CONTROLEPROTOCOL VOOR DE ACCOUNTANTSCONTROLE OP DE JAARREKENING 2017 VAN DE GEMEENTE WESTLAND

1. Inleiding

Bij besluit van 19 april 2016 heeft de gemeenteraad aan Verstegen accountants en adviseurs opdracht verstrekt de accountantscontrole als bedoeld in artikel 213 Gemeentewet voor de gemeente Westland uit te voeren voor de boekjaar 2016, 2017 en 2018.

In dit controleprotocol worden door de gemeenteraad een aantal zaken geregeld ter ondersteuning van de uitvoering van de accountantscontrole.

Object van controle is de jaarrekening 2017 en daarmee tevens het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Westland.

2. Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeuring- en rapporteringtoleranties voor de controle van de jaarrekening 2017 van de gemeente Westland.

3. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid en rechtmatigheid)

Zoals in art 213 Gemeentewet is voorgeschreven zal de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening, uitgevoerd door de door de raad benoemde accountant, gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- De getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- Het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- De inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- Het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden), alsmede de uitgangspunten en standpunten van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (commissie BBV) en de aanwijzingen en beroepsvoor-schriften van het NBA bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (Bado) dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen.

4. Te hanteren goedkeuring- en rapporteringtoleranties

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers wordt beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is de basis voor de strekking van de af te geven controleverklaring.
De rapporteringtolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen. Een lagere rapporteringtolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen.
In onderstaand schema is de goedkeuringstolerantie opgenomen.

Goedkeuringstolerantie	*Goedkeurend*	*Beperking*	*Oordeelonthouding*	*Afkeurend*
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	*≤ 1%*	*>1%<3%*	*-*	*≥ 3%*
Onzekerheden in de controle (% lasten)	*≤ 3%*	*>3%<10%*	*≥ 10%*	*-*

Op basis van de begroting 2017 van de gemeente betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van circa € 3,3 miljoen en een totaal van onzekerheden van circa € 9,9 miljoen de goedkeurende strekking van de controleverklaring niet zullen aantasten.

Voor de rapporteringtolerantie stelt de raad als maatstaf dat de accountant elke fout of onzekerheid in baten en lasten ≥ € 50.000 rapporteert en elke fout of onzekerheid ≥ € 100.000 bij investeringen.

5. Begrip rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen 9 rechtmatigheidscriteria worden onderkend: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium, het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium, het calculatiecriterium, het valuteringcriterium, het adresseringscriterium, het volledigheidscriterium, het aanvaardbaarheidscriterium en het leveringscriterium.

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer zal extra aandacht besteedt moeten worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. Het begrotingscriterium;
2. Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium);
3. Het voorwaardencriterium.

Het begrotingscriterium

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de kadernota 2017 van de commissie BBV. Begrotingswijzigingen moeten volgens de Gemeentewet tijdens het jaar zelf nog aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig.

Begrotingsoverschrijdingen worden door de accountant echter niet altijd in de overweging om al of niet een goedkeurende verklaring te geven meegenomen. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde

beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen òf respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de

raad. Voor de bepaling hiervan is in bijlage 2 een normenkader voor de begrotingsrechtmatigheid opgenomen.

Het M&O-criterium

Gemeenten zullen een beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik moeten hebben. In het jaarverslag en/of de toelichting op de jaarrekening verantwoordt het college zich over de opzet, de uitvoering en de resultaten van het M&O-beleid. Indien een gemeente geen toereikend M&O-beleid voert kan dit gevolgen hebben voor het accountantsoordeel.

Door de raad is in verschillende verordeningen en besluiten een M&O beleid vastgesteld. Voor bestaande procedures wordt getoetst in hoeverre deugdelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik- en oneigenlijk gebruik worden genomen. Daarbij is de vooronderstelling gerechtvaardigd dat binnen de belangrijkste procedures al (informeel) adequate maatregelen zijn getroffen ter waarborging van de getrouwheid van de financiële verantwoording.

Het voorwaardencriterium

Baten, lasten en balansmutaties door een gemeente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de (eigen) gemeentelijke regelgeving.

Door de raad zijn in verschillende verordeningen en besluiten voorwaarden opgenomen. Met het vaststellen van de reikwijdte van de rechtmatigheidtoets door de accountant in dit controleprotocol wordt het voorwaardencriterium nader uitgewerkt. Uitgangspunt daarbij is dat vooralsnog het huidige informele beleid wordt bekrachtigd en er met name jegens derden niet met terugwerkende kracht strengere normen zullen worden toegepast.

6. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidstoetsing

De accountantscontrole op rechtmatigheid is limitatief gericht op:

- de naleving van wettelijke kaders, zoals die in de kolom “Wetgeving extern” van het “normenkader gemeente Westland” is opgenomen (bijlage 1 van dit protocol). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kan betreffen;
- de naleving van de interne kaders, zoals die in de kolom “Regelgeving intern” van het normenkader gemeente Westland is opgenomen (bijlage 1 van dit protocol). Dit laatste voor zover van toepassing en uitsluitend zover deze direct financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Ten aanzien van het voorwaardencriterium vindt uitsluitend een toets plaats naar de hoogte, duur en doelgroep/object van de financiële beheershandeling.

7. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant hierna in het kort weergegeven als volgt:

Interim-controles
In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd (indien van toepassing). Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag uitgebracht. Bestuurlijk relevante zaken worden – op grond van de overeengekomen rapportage wensen - ook aan de gemeenteraad gerapporteerd.

Jaarrekeningcontrole/Verslag van bevindingen
Overeenkomstig de gemeentewet wordt omtrent de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uitgebracht aan de raad en in afschrift aan het College van Burgemeester en Wethouders. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Uitgangspunten voor de rapportagevorm
Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, etc.).
Fouten of onzekerheden die de rapporteringtolerantie als bedoeld in hoofdstuk 3 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

Controleverklaring
In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid. Deze controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het College van Burgemeester en Wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

In bijlage 3 worden de rapportagemomenten nader vastgelegd

Bijlagen:

1. Normenkader wet- en regelgeving (Zie aparte bijlage (17-0322039))
2. Normenkader begrotingsrechtmatigheid
3. Rapportagemomenten

Bijlage 1: Normenkader rechtmatigheid 2017 en normenkader 2017/voorlopig normenkader 2018

Programma's/ producten	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Wetgeving intern
Algemeen Bestuur en ondersteunende processen	Algemeen financieel middelenbeheer	• Grondwet • Burgerlijk Wetboek • Gemeentewet • Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten • Kadernota Rechtmatigheid 2016 • Financiële-verhoudingswet • Besluit financiële verhoudingen 2001 • Wet revitalisering generiek toezicht • Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten • Wet op de omzetbelasting 1968 • Wet op het BTW-compensatiefonds • Wet gemeenschappelijke regelingen • Algemene wet bestuursrecht • Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	• Financiële verordening gemeente Westland 2017 • Verordening ex artikel 213: controleverordening • Verordening ex artikel 213a: doelmatigheid- en doeltreffendheidonderzoeken • Mandaatregeling 2017 Westland • Delegatiebesluiten • Programmabegroting • Nota reserves en voorzieningen 2016 • Nota activabeleid 2017 • Gedragscode Gemeenteraad Westland 2007 • Gedragscode voor leden van het College van Burgemeester en Wethouders • Verordening Rekenkamercommissie Westland 2015. • Verordening, regelende de tegemoetkoming in de kosten van ondersteuning aan de in de vertegenwoordigde groepering (fracties) (Verordening Fractieondersteuning 2010)
	Treasurybeheer	• Wet financiering decentrale overheden • Regeling informatieverstrekking sisa • Uitvoeringsregeling financie-ring decentrale overheden • Wet houdbare overheidsfinanciën • Besluit accountantscontrole decentrale overheden • Regeling schatkistbankieren decentrale overheden	• Treasurystatuut Westland 2016

Programma's/ producten	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Wetgeving intern
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	• Ambtenarenwet • Fiscale wetgeving • Sociale verzekeringswetten • Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden • Rechtspositiebesluit burgemeesters • Rechtspositiebesluit wethouders • Algemene pensioenwet politiek • CAR/UWO	• Verordening voorzieningen wethouders 2007 • Verordening voorzieningen burgemeester 2007 • Verordening rechtspositie raads- en commissieleden Westland 2010 • Raadsbesluit Kaders inhuur externen 2014 • Collegebesluit Maximum tarieven externen 2016
	Inkopen en contractbeheer	• EU-aanbestedingsregels • Aanbestedingswet 2012 • mededingingswet • Wet markt en overheid • EG Verdrag inzake staatssteun	• Welbesteed, inkoop- en aanbestedingsbeleid (alleen aanbestedingen boven de EU-grens) • Aanmerken economische activiteiten van de gemeente Westland als activiteiten van algemeen belang (Raadsbesluit op grond van de Wet Markt & Overheid) d.d. 8-7-2014
Burgerzaken en Belastingen	Burgerlijke stand en afgifte documenten	• Burgerlijk wetboek • Gemeentewet • Wet basisregistratie personen • Besluit basisregistratie personen • Invorderingswet 1990 • Wet rechten burgerlijke stand • Paspoortwet	• Legesverordening Westland 2017 • Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2014 • Leidraad Invordering gemeentelijke belastingen Westland 2017
	OZB	• Gemeentewet • Invorderingswet • Wet waardering Onroerende Zaken • Wet basisregistraties adressen en gebouwen	• Verordening Onroerende-zaakbelastingen Westland 2017 • Verordening Rioolheffing Westland 2017
	Parkeerbeheer	• Gemeentewet • Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoor-schriften (Wet Mulder)	• Reglement voorziening parkeren Westland (raadsbesluit van 25-9-2007)
	Toeristenbelasting	• Gemeentewet • Invorderingswet	• Verordening toeristenbelasting Westland 2016

Programma's/ producten	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Wetgeving intern
	Forensenbelasting	• Gemeentewet • Invorderingswet	• Verordening forensenbelasting Westland 2017
	Grafrechten	• Gemeentewet • Invorderingswet • Wet op de lijkbezorging	• Verordening lijkbezorgingsrechten Westland 2017 • Beheersverordening begraafplaatsen gemeente Westland 2013
	Marktgelden	• Gemeentewet • Invorderingswet	• Verordening marktgelden Westland 2017 • Marktverordening Westland 2005
	Reclame en precariorechten	• Gemeentewet	• Welstandsnota Westland 2016 (inclusief "Reclame maken in Westland 2016") (vanaf 18-5-2016)
Openbare orde en veiligheid	Handhaving	• Gemeentewet	• Algemeen Plaatselijke Verordening Westland 2016
		• Gemeentewet	• Verordening vestiging uitsluitend recht Westland Infra Utilities B.V. 2013 – 2018 inzake openbare verlichting
		• Winkeltijdenwet	
		• Drank en horecawet	• Drank- en horecaverordening gemeente Westland
	Brandweer en rampenbestrijding	• Wet veiligheidsregio's	• Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden
	Brandbeveiligings-vergunningen	• Gemeentewet	
	Woonwagens	• Gemeentewet	
Vreemdelingen-zaken en integratie	Vreemdelingenzaken	• Vreemdelingenwet 2000 • Wet inburgering	
Verkeer en vervoer	Wegenbeheer	• Wegenverkeerswet 1994 • Besluit administratieve bepalingen wegverkeer • Wet personenvervoer 2000 • Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens 1990	• Parkeerverordening Ter Heijde aan Zee 2006
Groen- en milieubeheer	Groenbeheer	• Boswet • Kaderwet EZ-subsidies	

Programma's/ producten	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Wetgeving intern
	Afvalstoffen-, riool-, milieubeheer en reiniging	• Gemeentewet • Wet milieubeheer • Waterwet • Drinkwaterwet • Wet belastingen op milieugrondslag • Wet dieren	• Afvalstoffenverordening 2012 gemeente Westland • Verordening afvalwaterverwerking 2014 • Verordening Rioolheffing Westland 2017 • Verordening eenmalig rioolaansluitingsrecht Westland 2011 • Verordening afvalstoffenheffing Westland 2016 • Destructieverordening Westland 2011 • Verordening subsidie oud papier • Milieu UitvoeringsPlan (MUP) 2010
Stedelijke ontwikkeling, wonen en economie	Grondexploitatie	• Wet algemene bepalingen omgevingsrecht • Wet ruimtelijke ordening • Besluit ruimtelijke ordening • Gemeentewet	• Nota grondbeleid Westland 2013 • Nota grondprijzen 2017 • Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Westland • Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Westland • Welstandsnota Westland 2016 (inclusief "reclame maken in Westland 2016") (vanaf 18-5-2016) • Subsidieverordening – tenderregeling herstructurering poelzone • Subsidieverordening duurzame energiemaatregelen Westland 2015-2017
	Telecommunicatie	• Telecommunicatiewet	• Verordening Telecommunicatie Westland 2010
	Wonen, economie en beheer gemeentelijke panden en accommodaties	• Leegstandswet • Woningwet • Monumentenwet 1988 (tot 1-7-2016) • Erfgoedwet (vanaf 1-7-2016) • Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte • Huisvestingswet 2014 • Wet doorstroming huurmarkt 2015 • Wet op de huurtoeslag • Wet bevordering eigen woningbezit	• Bouwverordening Westland 2005 • Erfgoedverordening Westland 2013 (tot 30-9-2017) • Erfgoedverordening Westland 2017 (vanaf 30-9-2017) • Legesverordening Westland 2017 • Subsidieverordening gemeentelijke monumenten 2007 • Kadernota Wonen, Zorg en Welzijn 2005-2020 • Verordening Starterslening november 2013 • Verordening BI-zone winkelgebied Honselersdijk gemeente Westland 2016 • Verordening BI-zone winkelgebied Monster gemeente Westland 2016 • Verordening BI-zone winkelgebied Naaldwijk gemeente Westland 2016 • Verordening BI-zone bedrijventerrein Wateringveldsche Polder gemeente Westland 2016 • Verordening BI-zone bedrijventerrein Leehove gemeente Westland 2017 • Verordening BI-zone winkelgebied 's-Gravenzande gemeente Westland 2016 • Verordening BI-zone winkelgebied Wateringen gemeente Westland 2016 • Huisvestingsverordening Westland 2015 – 2019

Programma's/ producten	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Wetgeving intern
Zorg, Welzijn en Sport	Algemeen welzijn en sport	• Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 • Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzie-ningen	• ASV Westland 2016 (vanaf 27-7-2016) • Subsidieverordening Duurzame Energiemaatregelen Westland 2015-2017
	Maatschappelijke ondersteuning	• Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	• Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Westland 2015 • Subsidieverordening innovatie 3D Westland (tot 1 januari 2017) • Subsidieregeling Innovatiefonds sociaal domein
	Kinderopvang	• Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	
Jeugd, Onderwijs en Cultuur	Verzorgen basis- en speciaal onderwijs	• Leerplichtwet 1969 • Wet op het primair onderwijs • Besluit vaststelling doelstelling en bekostiging onderwijsachterstanden-beleid 2011-2017	• Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015 • Verordening leerlingenvervoer Westland 2009 • Verordening materiele financiële gelijkstelling onderwijs Westland 2007 • Verordening subsidiëring godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs Westland 2007
	Verzorgen voortgezet onderwijs	• Wet op het voortgezet onderwijs • Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek • Wet educatie en beroepsonderwijs	• Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015
	Cultuur en lokale media	• Mediawet 2008 • Wet op het specifiek cultuurbeleid	
		• Jeugdwet	• Verordening Jeugdhulp gemeente Westland 2015 • Financieel besluit 2017 wet maatschappelijke ondersteuning & Jeugdhulp (vervalt per 1-1-2018)
Volksgezondheid	Ambulance vervoer	• Tijdelijke wet ambulancezorg	
	Onderwijsachter-standenbeleid/VVE en gesubsidieerde peuteropvang	• Wet op het Primair Onderwijs (WPO) • Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (Wet OKE) • Wet Kinderopvang (WKO)	• Plan van Aanpak OAB en peuteropvang vanaf 2017

Programma's/ producten	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Wetgeving intern
	Project brede talentontwikkeling (SBK)	• Gemeentewet • Algemene wet bestuursrecht	• Subsidieregeling brede talentontwikkeling gemeente Westland schooljaar 2017-2018
	Jeugdgezondheidszorg (JGZ)	• Wet Publieke Gezondheid	
	Infectieziekten	• Wet publieke gezondheid	
Werk en Inkomen	Sociale inkomensvoorzieningen en werkgelegenheid	• Participatiewet • Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (loaw) • Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (loaz) • Sociale en Fiscale wetgeving • Wet Sociale Werkvoorziening • Besluit bijstandsverlening zelfstandigen	• Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Westland 2015 • Afstemmingsverordening gemeente Westland 2015 • Handhavingsverordening gemeente Westland 2015 • Verordening Adviesraad Sociaal Domein Westland 2016 • Verordening plaatsingsvolgorde Wet sociale werkvoorziening • Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Westland 2015 • Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive gemeente Westland 2015 • Verordening Persoonsgebonden Budget begeleid werken Wsw gemeente Westland • Verordening maatschappelijke participatie schoolgaande kinderen Wet werk en bijstand 2012 gemeente Westland • Verordening individuele studietoeslag gemeente Westland 2017 • Verordening loonkostensubsidie Participatiewet Westland 2017
	Schuldhulpverlening	• Wet op het kredietbeheer • Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	• Beleidsregels Schuldhulpverlening Westland 2016

Bijlage 2 Begrotingsrechtmatigheid - normenkader

Bij de jaarrekening vindt een analyse van de verschillen ten opzichte van de begroting plaats, conform artikel 28 van het BBV. Bij de analyse moet in ieder geval aan de volgende elementen aandacht worden besteed:

- de oorzaak van de afwijking
- de relatie met de prestaties
- de passendheid in het beleid
- de dekking vanuit andere programma's (alternatieve dekking)
- mogelijke eerdere informatievoorziening over de afwijking aan de raad
- eventueel de mate van verwijtbaarheid

Voor het bepalen van de begrotingsrechtmatigheid stelt de raad van de gemeente Westland het volgende normenkader vast:

	Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:	**Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel**	**Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel**
1	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend		**X**
2	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die: - **In de laatste Prorap verwerkt had kunnen worden;** - **Niet in de laatste Prorap verwerkt had kunnen worden**	**X**	**X**
3	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet	**X**	
4	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerd) overschrijding.	**X**	
5	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluiten genomen.		**X**
6	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). - **Geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar;** - **Geconstateerd na verantwoordingsjaar.**	**X**	**X**

	Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:	**Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel**	**Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel**
7	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijving- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. - **Jaar van investeren;** - **Afschrijving- en financieringslasten in latere jaren.**	**X**	**X**
8	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) die uitsluitend terug te voeren zijn op verschuivingen in de bij de betreffende investering behorende liquiditeitenplanning en die niet leiden tot een overschrijding van het totaalkrediet	**X**	
9	Kostenoverschrijdingen inzake de grondexploitatie die leiden tot aanpassing van de bij de laatst vastgestelde exploitatieopzet behorende totale uitgaven of inkomsten die: - **In de laatste Prorap verwerkt had kunnen worden;** - **Niet in de laatste Prorap verwerkt had kunnen worden.**	**X**	**X**
10	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) die kleiner zijn dan € 100.000	**X**	
11	Mutaties in de algemene reserve, uitsluitend voor zover deze betrekking hebben op grondexploitaties en die: - Niet voorzienbaar waren bij de meest recente aanpassingen van het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG), T(tussentijds)MPG of Prorap. - Voorzienbaar waren bij de meest recente aanpassingen van het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG), T(tussentijds)MPG of Prorap.	**X**	**X**

Bijlage 3: Rapportage

De volgende standaard rapportagemomenten worden onderkend:

Rapportage	**Tijdstip**	**Inhoud**	**Gericht aan**
Managementletter dan wel Verslag van bevindingen interim-controle	Na afronding van de interim-controle.	Mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende de processen en procedures (beheersingsstructuur), beheersing specifieke subsidiestromen evenals overige van belang zijnde onderwerpen. Voortgang groeiproces invoering rechtmatigheid.	College
Verslag van bevindingen	Na afronding van de controle van de jaarrekening.	Wettelijk: De vraag of inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken. Daarnaast resterende fouten, onzekerheden of verbeteringen op het gebied van verslaglegging rekening houdend met afgesproken rapporteringtoleranties. Relatie tussen de controletolerantie als gevolg van controleverordening en de feitelijke bevindingen.	Raad
Accountantsverklaring	Na afronding van de controle van de jaarrekening.	Ons oordeel over de mate waarin de gemeenterekening een getrouw beeld geeft i.o.m. verslaggevingsvoorschriften en voldoet aan de eisen van rechtmatigheid.	Raad